

Försäkrings & Skadekonsulterna AB
Box 80
201 20 Malmö

Vår ref: Arne Danielsson
Er ref: Per-Ingvar Jönsson
Tel: 040-122070
Fax: 040-120750
Mail: per.ingvar@telia.com

Höör Datum: 2007-07-30

Hej Per-Ingvar,
Vad är relevant i målet?

Referens : Ronny Söderbergs examensarbete 20p vid Umeå Universitet, Juridiska institutionen, Juristprogrammet, termin 9, Handledare Thorsten Lundmark, Rubrik "Tolkning av försäkringsvillkor". Hittat på nätet under sökord : nja 2001 s. 750

Jag har med utgångspunkt från ovanstående examensarbete gått igenom vårt fall.

I NJA 2001 s.750 konstaterar HD följande:

" Vid tolkning av ett försäkringsvillkor har man emellertid att ta hänsyn till, utöver ordalydelsen, (1) klausulens syfte, (2) försäkringens och kundkretsens art, (3) traditioner ifråga om formulering, (4) anslutning till lagens uttryckssätt, (5) gängse praxis osv. (6) Man får också pröva vad som sakligt sett är en förnuftig och rimlig reglering. Först om något resultat inte kan uppnås vid en sådan prövning har man anledning att falla tillbaka på andra, mer generella tolkningsprinciper, såsom den s.k. (7) oklarhetsregeln."

Försäkringsavtalet FA90:1 (klausulen)

I punkten "1.10.1.1 Byggnad som återställs" står "Om återställande av byggnad inte kan ske inom två år på grund av hinder som inte beror på den försäkrade, får tiden två år räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst tre år från skadedagen." Tolkning av klausulen skall göras i kronologisk ordning, då inget annat anges i avtalet.

Vad var syftet med klausulen 1927

Författarens syfte med klausulen var att skydda försäkringstagaren från utdragna byggtider/ återställandetider. Påföljden för försäkringsgivaren som inte klarade att bygga inom tiden var det dyrare alternativet, utbetalning av ekonomiskt värde. Detta var logiskt 1927 när standardavtalet formulerades. Då var försäkringsgivaren själv byggherre, beställare och betalningsgarant. Ekonomiska värdet, marknadsvärdet, var avsevärt högre än byggkostnaden. Försäkringsgivaren hade alltså att tillse att

skaderegleringen kom till stånd utan onödiga dröjsmål. Klausulen var försäkringstagarens garanti att han fick sin verksamhetsbyggnad åtgärdad i rimlig tid efter skadan.

Förutsättningarna har förändrats 1985

Numera är försäkringstagaren byggherre och beställare. Försäkringsgivaren är fortfarande betalningsgarant. Återställandekostnaden är idag, som i vårt fall, mångdubbelt högre än ekonomiska värdet. Den part som behövde skyddas, har nu fått dubbla bördor. Han skall både agera byggherre och beställare och är han inte snabb nog i sin nya ovana roller, så skall han dessutom straffas med reducerad ersättning?

Vad är praxis

Såväl rättspraxis som nämndpraxis av klausulen saknas, av den enkla anledningen att branschen valt att inte tillämpa regeln. Branschpraxis är alltså att låta försäkringstagaren ta den tid för återuppbyggnad som behövs. Det är alltså helt normalt att dessa tidsgränser passeras, ofta med flera år, utan att regeln åberopas.

Vad säger sakkunskapen

Då såväl rätts- som nämndspraxis saknas så besitter branschfolket självt, all tillgänglig sakkunskap å tolkningen. Vedertagen uppfattning i branschen är att regeln inte skall tillämpas.

Vad är syftet med klausulen idag (efter 1985)

1. Syftet är *inte* att begränsa risken för försäkringsgivaren!
2. Vem skyddar regeln? Vid normalreglering ingendera parten. Försäkringsgivaren gör en avkastningsvinst vid en utdragen skadereglering.
  - Klausulen gagnar definitivt inte försäkringstagaren.
3. Är regeln exempel på "oskäligt avtal"?
4. Är regeln till för att försäkringsbolaget skall slippa återuppföra, genom att tillföra skaderegleringen "hinder" för genomförandet? Och sen vägra att finansiera?
5. Är syftet att inom en viss tid pressa fram ett RAM-avtal, angående återuppförandet, mellan parterna? Varför drabbas i så fall försäkringstagaren ensidigt av påföljden! Utan pengar från försäkringsgivaren kan han inte återställa!
6. Här försäkringsgivaren överhuvudtaget rätt att vägra finansiering *innan tiden*, tre år som i detta fall, gått ut? Detta utan någon som helst påföljd för försäkringsgivaren! Vilket syfte legitimerar detta i så fall?

Vad borde klausulen innehålla

Klausulen borde, vid önskad återuppbyggnad, innehålla en tidsgräns inom vilken försäkringsgivaren och försäkringstagaren måste enas om ett RAM-avtal, avseende kostnader Bygg, som kan godkännas av båda parterna. Försäkringsgivaren skall inte kunna förhålla återuppbyggnaden. Klaras inte tiden får annat organ, allmänna reklamationsnämnden, finans inspektionen eller liknande fälla ett avgörande. Alternativt får regeln tas bort helt och hållet.

Varför "RAM-avtal BYGG" överenskommelse avseende ekonomin

- Försäkringsgivaren kan inte betala ut ett engångsbelopp före byggstart.
- RAM-avtalet inkluderar en lyftplan med hållpunkter för del utbetalningar.
- Lyftplanen är försäkringsgivarens kvitto på att pengarna används för ändamålet.
- Försäkringstagaren kan inte beställa av entreprenören utan att först inhämta ett godkännande av betalningsgaranten, beträffande omfattningen av dennes del.
- Omfattningen kan mycket väl bli en tolkningsfråga, som behöver klaras av först. Vilka eventuella avdrag har Försäkringsgivaren rätt att göra t.ex.? Detta behöver Försäkringstagaren veta för att bestämma lånebehov osv.
- Försäkringsgivaren kan inte själv beställa, efter Konsumenttjänstlagen 1985 och dess reglering av rollerna, ägare, beställare, entreprenör, betalningsgarant mm. Garantiåtaganden/ansvarsfrågor etc. hamnar fel annars.
- Försäkringsgivaren kan inte själv lyfta momsen.
- Försäkringsgivarens verksamhet inkluderar inte att köpa in och "sälja" byggtjänster?

Rimlig reglering

Klausulen är en kvarleva från tiden då försäkringsgivaren hade att sköta hela återuppförandet självt. Syftet med regeln är i dagsläget oklart. Påföljden för försäkringstagaren av regeln, är vid en rimlighetsbedömning, i alla avseenden orimlig. Påföljden i vårt fall, att bara 20-30% av skadan regleras, saknar alla proportioner. Klausulen blir i realiteten en verklig skuldfälla för försäkringstagaren, åtaganden till befintliga långivare kan inte klaras. Skadan, med tecknad "fullvärdeförsäkring" slutar i konkurs, är det den tryggheten produkten "fullvärdeförsäkring", vid en storskada, är tänkt att ge. Detta är en berättigad frågeställning!

För den försäkringsgivaren som bedriver sin verksamhet på enbart affärsmässiga grunder är klausulen däremot, en väg att nå ett bättre rörelseresultat. Regeln tillåter försäkringsgivaren, att på beskrivet sätt (pkt. 4 ovan), berika sig på försäkringstagarens bekostnad! Varje försäkringstagare som är i ekonomisk beroendeställning av försäkringsgivaren, för återuppbyggnad, kan således på ett enkelt sätt och utan konsekvenser, blåsas på återuppförandet! Detta gagnar inte försäkringskollektivets sak!

Man skall komma ihåg, att i vårt fall, låg alla handlingar för byggstart klara. Offert å byggnad var godkänd. Entreprenör och projektledare var utsedd. Klartecken från finansiär å tilläggsinvestering hade inhämtats – försäkringsgivaren meddelade då, utan annan motivering än att bygget klaras inte inom 26 månader, att det blir ingen återuppbyggnad. Vi reglerar ekonomiska värdet istället. Då fanns fortfarande 10 månader kvar tills 3-årsfristen löpt ut och andra avtalsenliga bygghinder hade just undanröjts. Stor del av de undanröjda hindren hade försäkringsgivaren dessutom själv orsakat.

Traditioner ifråga om formulering

Domen ligger inte i linje med gängse språkbruk. Fullvärde betyder i normalt språkbruk att en skada ersätts fullt ut. Inte heller är traditionen att utfallet av en fullvärdesförsäkring skulle jämföras med en billigare första risk försäkring.

I ärendet råder vare sig tvist om försäkringsobjektets innehåll eller om nedsättnings regler.

Skönsmässig bedömning

Då rättspraxis saknas och försäkringsgivaren har gjort avsteg från branschpraxis, kan domstolen tillämpa en skönsmässig bedömning. (3.3.3 sid 32 Ronny Söderberg -> Hellner (1965) sid 76.)

Konstaterade oklarheter

På följande punkter är avtalet oklart:

1. Syftet med regeln är oklart.
2. Regeln skulle ha ändrats eller tagits bort då den inte överensstämmer med branschpraxis. Detta hade också med lätthet kunnat göras.

Noteras kan, att regeln inte påverkar premiesättningen – den har ju inte tillämpats. Anlitad sakkunskap har hela tiden varit säker på att den inte skulle tillämpas i detta fall heller.

Tolkning enligt ordalydelsen, domvilla

1. När 24 månaders gränsen, dvs. 24 månader efter skadedagen, närmas, aktualiseras frågan om klausulens hinder. Både försäkringsgivare och försäkringstagare gör samma bedömning, att avtalsenliga hinder finns. Utan att beröra hindren vidare, ger försäkringsgivaren besked om två månaders förlängd byggtid. Försäkringstagaren har i detta läget ingen anledning att tolka beskedet på annat sätt än att:
  - a. Hinder har konstaterats.

- b. Vi får till att börja med 2 månaders förlängning till 1999-10-13.
- c. Försäkringsgivaren ämnar följa praxis.
2. När 25 månader passerats, 1999-09-13, ges beskedet att byggnaden hinner inte bli färdig inom 26 månader. Det blir ingen återuppbyggnad, vi reglerar ekonomiska värdet i stället.
  3. Tolkningen av när hindren upphörde blir här av avgörande betydelse. Försäkringstagarens uppfattning är, att då 24 månader från skadedagen passerats, fanns hinder kvar, med påföljden att byggtiden skulle utsträckas till 36 månader efter skadedagen. Enligt villkoret " får tiden två år räknas från den dag då hindret upphörde".
  4. Försäkringsgivaren hade med andra ord inte rätt att vägra återuppbyggnad, med hänvisning till klausulen, förrän tidigast 36 månader efter skadedagen.
  5. Försäkringsgivarens brott mot avtalet får konsekvensen att försäkringstagaren inte kan bygga inom 36 månaders gränsen ("3-årsfristen").

"Tingsrätten konstaterar att oavsett om hinder i försäkringsvillkorens mening har förelegat eller inte, har treårsgränsen passerats den 13 augusti 2000. Avtalet ger till sin ordalydelse inte något utrymme för att tillämpa avtalsvillkoren bortom denna tidsgräns". Tingsrätten tolkar avtalet felaktigt, i omvänd kronologisk ordning, domvilla: Nu har 3 år passerats och då spelar det ingen roll om hinder fanns eller ej, blir kontentan av domen.

Stämningens ansökan, 2000-02-11, fryser rimligen situationsbilden per kontrakt-brottsdagen, 1999-09-13. I själva verket har Tingsrätten, genom domen, accepterat ett kontraktsbrott. Om denna dom skulle stå sig, blir konsekvensen att inga tids klausuler kan/ hinner prövas i domstol! Strider inte detta i så fall också mot grundläggande rättigheter i EG-rätt, avseende prövningens rätt? Tingsrättens tolkning strider i vart fall mot gängse rättsuppfattning, så kallat sunt förnuft.

Med klausulens ursprungliga syfte (1927) skulle kanske domen kunna försvaras/ rättfärdigas, men de facto är parterna överens om att hinder fanns, så inte ens detta vore korrekt.

Domvilla angående "starke part" - oskäligt avtal

Angående att standardförsäkringsavtalet FA90:1 skulle jämkas med stöd av 36 § i avtalslagen, oskäligt avtal, fann Tingsrätten att "Arlöv kan inte anses ha haft en underlägsen ställning i avtalsförhållandet". Ronny Söderberg berör begreppet "starke part" i punkten 3.4. Han slår bl.a. med hjälp av sina referenser fast att både ur ekonomisk synvinkel och i kraft av sin sakkunskap "är försäkringsgivaren den starke parten". I detta fall saknas rättspraxis, och det är till och med på det viset att försäkringsgivaren inte ens följt gällande branschpraxis. Hur kan då Tingsrätten finna att parterna är jämbördiga parter avseende sakkunskap etc.?

Jämbördig sakkunskap etc. eller ej, blir av underordnad betydelse då försäkringsgivaren i skaderegleringen väljer att inte följa vare sig sakkunskap eller praxis. Försäkringsgivaren är den starke parten i detta avtalsförhållande, *han har själv författat avtalet, han sitter på plånboken, han besitter sakkunskap, han tolkar själv sitt avtal, han drar ekonomiska fördelar av att förhåla och har slutligen inga krav på sig i villkoret.*

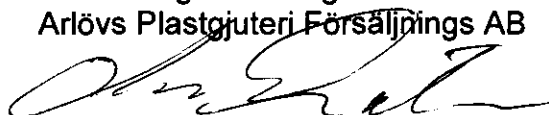
Det är i momentet, tolkning av avtal, som oskäligheten tydliggöres. Resultatet när skaderegleringspraxis och sakkunskap inte följs, visar på avtalets uppenbara brister - oskälighet.

På punkten, 36 § avtalslagen oskäligt avtal, råder domvilla i Tingsrättens dom. Tingsrätten har inte förstått rollfördelningen, med försäkringsgivarens suveräna och starka roll.

Rätt till muntlig förhandling i hovrätten

Europadomstolen angående kränkning av artikel 6.1 . Lika Muttilainen mot Finland, ansökan nr 18358/02, dom den 22 maj 2007.

Med vänliga hälsningar
Arlövs Plastgjuteri Försäljnings AB

Arne Danielsson

Bilagor:

- 1990-00-00_sofab_sveland_forsakringsavtal_fa90_1.pdf "Försäkringsavtal FA90:1"
- 1997-06-01_sveland_arlov_forsakringsbrev.pdf
- 1997-12-12_sveland_arlov_bestallning.pdf "Beställning av annan byggnad".
- 1998-07-13_lsvensson_sveland_projektledare.pdf "Arlövs projektledare".
- 1999-03-22_sveland_arlov_rev-ersattning.pdf "Rev ersättning med förbehåll".
- 1999-06-18_per-ingv_farsofrosta_finans.pdf "Förhandsbesked"
- 1999-08-22_sveland_sschakt_anbudsvarasfor.pdf "Exempel på finansieringsbesked från Sveland".
- 1999-09-02_per-ingv_sveland_ramavtal3.pdf "Komplett projektbeskrivning med förslag på RAM-avtal BYGG å ekonomiska delen, för godkännande av Sveland".
- 1999-09-13_sofab_arlov_stoppbygg.pdf "Kontraktsbrott SOFAB".
- 1999-11-17_farsofrosta_arlov_lan.pdf "Finansieringsbesked, skriftligt"
- 2003-02-04_sveland_per-ingv_ej-skiljef-bud.pdf "Visar ambitionsnivåer".
- 2007-01-00_ronny-soderberg_nja2006s53.pdf "Examensarbete 20p, Ronny Söderberg".